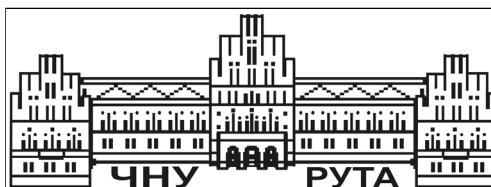

Міністерство освіти і науки України
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Географічний факультет
Кафедра географії України та регіоналістики
Чернівецький відділ Українського географічного товариства

«ГЕОГРАФІЯ, КАРТОГРАФІЯ, ГЕОГРАФІЧНА ОСВІТА: ІСТОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА»

*Матеріали міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного
університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри
Географії України та регіоналістики
(м. Чернівці, 31 жовтня - 2 листопада 2025 р.)*

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2025

УДК 91+528.9+37.016:91](082)

Редакційна колегія: Джаман В.О., Джаман Я.В., Заблотовська Н.В., Заячук М.Д., Костащук В.І. , Костащук І.І., Костенюк Л.В. , Паланичко О.В. , Пасічник М.Д., Ющенко Ю.С.

Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри Географії України та регіоналістики (м. Чернівці, 31 жовтня 2 листопада 2025 р.) – Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2025. 568 с.

ISBN 978-617-8703-32-5

У збірнику представлено матеріали міжнародної науково-практичної конференції **«Географія, картографія, географічна освіта: історія, методологія, практика»** присвяченої 150-річчю заснування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича та 35-річчю створення кафедри Географії України та регіоналістики, де розкрито результати досліджень науковців з вивчення актуальних питань сучасної географічної науки задля розвитку та відбудови Української держави.

Тексти представлено у авторській редакції. Автори несуть повну відповідальність за зміст доповідей, а також добір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

УДК: 502+316.3 (477)(08)

ISBN 978-617-8703-32-5

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2025
© Колектив авторів, 2025

524 особи (7,2%). На кожні 100 живонароджених припадало 3,3 мертвонароджених, а смертність дітей віком до одного року становила 20,8% [5].

Ці цифри дозволяють зробити низку висновків щодо якості життя в Румунії, з особливим акцентом на Буковину. Якщо це не є наслідком певного збою в роботі системи охорони здоров'я у 1938 році, то можна стверджувати, що рівень смертності на Буковині був вищим, ніж у Трансильванії, але нижчим, ніж у Бессарабії та Молдові. Водночас, кількість мертвонароджених дітей та дітей, які помирали до досягнення одного року, ставить Буковину на останнє місце серед згаданих провінцій.

Список використаних джерел:

1. Dicționarul statistic al Bucovinei, ediție oficială, București, Tipografia „Gutenberg - Societate Anonimă”, 1922.
2. Victoria Camelia Cotos, Populația Bucovinei în perioada interbelică, Cuvânt-înainte de prof. univ. dr. Ion Agrigoroaiei, Indice general de dr. Alexandriana Ioniță, Iași, Casa Editorială Demiurg, 2009, p. 46.
3. Rau Săgeată, Reformele administrative din România - între rațiunile politice și realitățile geografice, 19 ianuarie 2014, www.advocacy.ro/sites, p. 8.
4. „Anuarul Statistic al României”, 1923, p. 13.
5. În „Anuarul Statistic al României”, 1931-1932, București, Imprimeria Națională, 1933, p. 24.
6. Ștefan Purici, De la Dieta Bucovinei la Parlamentul de la București, în „Analele Bucovinei”, anul IX, nr. I, 2002, p. 127.

УДК 551.435.84

НАУКОВИЙ ВНЕСОК ФІЗИКО-ГЕОГРАФА ВАСИЛЯ ІВАНОВИЧА ЛЕВИЦЬКОГО

Уляна КОСТЮК¹, Богдан РІДУШ²

**¹ лаборант кафедри фізичної географії, геоморфології
та палеогеографії,**

**² завідувач кафедри фізичної географії, геоморфології
та палеогеографії, професор**

**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
u.kostiuk@chnu.edu.ua**

Анотація: Наукову та педагогічну діяльність Василя Івановича Левицького – випускника та викладача географічного факультету Чернівецького державного університету, який у 1970–1980-х роках зробив вагомий внесок у розвиток фізико-географічних досліджень Середнього Придністер'я, Карпат і Поділля. Наукові напрацювання В. І. Левицького заклали основу для подальших досліджень природно-територіальних комплексів, процесів антропогенних змін ландшафтів і системи заходів із запобігання несприятливим природним явищам. Ця діяльність посіла важливе місце у становленні Чернівецької географічної школи та розвитку регіональної фізико-географії.

Ключові слова: біографія, Середнє Придністер'я, природні компоненти.

Summary: The scientific and pedagogical activity of Vasyl Ivanovych Levytskyi – a graduate and lecturer of the Faculty of Geography at Chernivtsi State University – who in the

1970s–1980s made a significant contribution to the development of physical-geographical research of the Middle Dniester region, the Carpathians, and Podillia. V. I. Levytskyi's scientific achievements laid the foundation for further studies of natural-territorial complexes, processes of anthropogenic landscape transformation, and systems of measures for preventing adverse natural phenomena. His work played an important role in the formation of the Chernivtsi geographical school and the development of regional physical geography.

Keywords: *biography, Middle Dniester region, natural components.*

Початок 70-х та середина 80-х років минулого століття для кафедри фізичної географії Чернівецького державного університету знаменувався початком всебічного вивчення природних компонентів Середнього Подністер'я у зв'язку з будівництвом гідротехнічної споруди. Всі члени кафедри фізичної географії активно працювали над вивченням умов формування природних ландшафтів Карпат та Поділля, брали участь в польових дослідженнях в зоні будівництва Дністровського гідровузла, проводились вивчення антропогенних змін природно-територіальних геосистем та оцінка природних умов Чернівецької області для цілей сільського господарства та рекреації, геохімічні та медико-географічні дослідження в більшості яких брав участь Василь Іванович Левицький (24.01.1947 - 7.07.1988р).

Василь Іванович народився 24 січня 1947 року в с. Серафінці, тоді ще Городенківського району, Івано-Франківської області. Навчався на географічному факультеті Чернівецького державного університету з 1967 по 1972 року та отримав спеціальність фізико-географ. У червні 1972 року влаштований на посаду інженера фізико-географічної групи Науково-дослідної лабораторії по вивченню і економічній оцінці природних ресурсів Українських Карпат і Прикарпаття яка вивчала тему «Основні закономірності природи Прикарпаття і Поділля в історичний період і її зміни під впливом виробничої діяльності виробничої діяльності суспільства» в цей же час навчався в аспірантурі. Загалом Василь Іванович зарекомендував себе як активний учасник польових експедицій, аналітичних та картографічних робіт.

Згідно кафедрального наукового звіту за 1980 рік, В.І Левицький разом з колективом кафедри працював над науково-дослідною роботою «Фізико-географічні умови формування природних і змінених ландшафтів Карпат і Поділля, питання їх раціонального використання, оптимізації і охорони» (ця тема була затверджена з 1976 р). Брав участь в польових дослідженнях природно-територіальних комплексів на 5 ключових ділянках Середнього Подністер'я в зоні будівництва Дністровського гідровузла і Придністровського природного парку в окремих районах східного Прикарпаття. Опрацював в лабораторії 220 зразків сучасних і викопних ґрунтів, а також покривних відкладів. Активно брав участь у створенні картографічного матеріалу, зокрема для виявлення локальних тектонічних структур було побудовано перерізи русел 15-ти рік Середнього Подністер'я. Разом з Ларисою Іванівною Воропай брав участь у розробці теорій і методик наукових досліджень, а саме вперше на території Середнього Подністер'я виявлено етапи та ритми розвитку природи в голоцені. В складі колективу кафедри брав участь в крупномасштабних ландшафтних польових дослідженнях в зоні будівництва Дністровського гідрокомплексу для сільського господарства. Проводилось оцінювання природних умов ділянок, на які переносяться населені пункти та сільські угіддя з зони затоплення. А також, складання ландшафтно-

типологічних карт, розробка рекомендацій для раціонального використання та охорони природи для боротьби з несприятливими природними природними процесами і явищами. Ці всі матеріали були передані в обласний відділ архітектури у вигляді карт, текстових характеристик та розроблено прогноз розвитку природних умов Середнього Подністер'я у зв'язку з будівництвом Дністровського гідрокомплексу.

В.І. Левицький брав участь в розробці науково-дослідної теми «Раціональне використання та охорона природи» разом з колективом кафедри працював над вивченням видів ґрунтів, а також проводив дослідження несприятливих природних процесів (ерозійних, зсувних) регіонів Карпат, Подністер'я, Поділля, Південної Молдови та в розробці системи заходів боротьби з ними. Також спільно з інститутом ботаніки АН УРСР проводив дослідження заплави рік.

Варто відзначити також викладацьку діяльність Володимира Івановича. З 1984 року займав посаду асистента кафедри економічної географії, в 1985 році переведений на посаду асистента кафедри фізичної географії, оскільки забезпечує читання курсів цієї кафедри. Читав курси «Фізична географія СРСР», «Фізична географія УРСР», «Методика польових фізико-географічних досліджень», «Загальна та історична геологія», «Палеогеографія плейстоцену», «Геологія та корисні копалини СРСР», «Землезнавство». Активно бере участь в навчальних польових практиках студентів та допомагає в їх науковій діяльності.

Дослідження Василя Івановича територіально стосувались Середнього Подністер'я. В одноосібній статті, яка входить до 27 випуску збірника «Фізична географія і геоморфологія» за 1982 рік, описує особливості формування заплав рік Середнього Подністер'я та виокремлює діагностичні ознаки їх виокремлення за річним стоком та твердими наносами (Левицький, 1982). Спільно з Ларисою Воропай та Миколою Куницею вивчав голоценові відклади Середнього Подністер'я (Воропай та ін, 1975).

В.І. Левицький активно поєднував польові, лабораторні та картографічні дослідження, брав участь у створенні наукових карт і розробці методичних підходів до аналізу ландшафтних структур. Його участь у виявленні ритмів природного розвитку Середнього Подністер'я в голоцені та дослідженнях заплавних процесів має вагоме значення для реконструкції історії природного середовища регіону.

Важливою складовою його діяльності була педагогічна робота: викладання курсів із фізичної географії, геології, палеогеографії та методики польових досліджень сприяло формуванню нового покоління географів.

Отже, наукова й освітня діяльність Василя Івановича Левицького стала важливою сторінкою в історії кафедри фізичної географії Чернівецького державного університету та зробила суттєвий внесок у розвиток регіональної фізико-географічної школи.

Список використаних джерел:

1. Архів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Справа 18. (Особова справа Левицького Василя Івановича) Арк. 1-25.
2. Воропай Л.І, Куниця М.О., Левицький В.І. (1975). Поховані голоценові ґрунти заплав Середнього Придністров'я та їх палеогеографічне значення. Фізична географія і геоморфологія, Вип. 14. Київ. Вища Школа, 93-102.

3. Воропай Л.І, Куниця М.О., Левицький В.І (1978). Геолого-геоморфологічні процеси району будівництва Могилів-Подільського гірокомплексу. Фізична географія і геоморфологія, Вип.20. 126-134.

4. Звіт про науково-дослідну роботу та підготовці науково педагогічних кадрів кафедри фізичної географії за 1980 р. Арк. 1-20.

5. Левицький В.І (1982). Деякі особливості формування заплав рік Середнього Подністер'я та діагностичні ознаки їх виокремлення. Фізична географія і геоморфологія. Вип. 27. 73-78

УКРАЇНСЬКІ ДОСЛІДНИКИ АФРИКИ У XVIII – НА ПОЧАТКУ XX СТОЛІТТЯ

Валентин СТАФІЙЧУК

кандидат географічних наук, доцент

кафедри країнознавства і туризму географічного факультету;

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

м. Київ, Україна

valikosta@ukr.net

Анотація: Серед дослідників Африки у XVIII – на початку XX століття були присутні й українські вчені та культурні діячі. На жаль, через тогочасний колоніальний статус самої України та її поділ між європейськими імперіями, їхні імена і внесок досі приписують собі поневолювачі України. Для нас нині дуже важливо показати світові, що В. Григорович-Барський, Є. Ковалевський, М. Миклухо-Маклай, А. Рафалович, Л. Ценковський та інші були за походженням або ідентифікували себе саме як українців. Це є особливо важливим як для втілення «Комунікаційна стратегія Україна – держави Африки», так і розвитку двосторонніх стосунків.

Ключові слова: Африка, географічні дослідження, Україна, українські дослідники

V. Staffiichuk. Ukrainian explorers of Africa in the 18th – early 20th Centuries.

Summary: Ukrainian scientists and cultural figures were among the researchers of Africa in the 18th and early 20th centuries. Unfortunately, due to the colonial status of Ukraine itself at that time and its division between European empires, their names and contributions are still attributed to the enslavers of Ukraine. It is very important for us today to show the world that V. Hryhorovych-Barsky, E. Kovalevsky, M. Myklouho-Maklay, A. Rafalovych, L. Tsenkovsky and others were by origin or identified themselves as Ukrainians. This is especially important for both the implementation of the "Communication Strategy Ukraine - African States" and the development of bilateral relations.

Keywords: Africa, geographical research, Ukraine, Ukrainian researchers

У XVIII – на початку XX ст., коли європейці активно досліджували африканський континент, готуючи ґрунт для колоніальної «Битви за Африку», українські землі вже були поділені колонізаторами. І хоч України як суверенної держави не існувало, проте українські вчені і культурні діячі, які представляли Російську імперію та Австро-Угорщину, також були в руслі тодішніх тенденцій і зробили свій внесок у вивчення Африки. На жаль, у світі, та й в Україні, вони сприймалися і часто продовжують ідентифікуватися як представники вищезазначених держав. І наше завдання сьогодні